

Говор предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине др Боже Љубића на Европској конференцији предсједника парламената у Стразбуру у оквиру расправе о теми "Да ли је представничка демократија у кризи - изазови за националне парламенте" Стразбур 21. септембар 2012.

"Апстиненција бирача, пад повјерења у политичку класу, пад подршке „маинстреам“ „умјереним“ партијама ; Подршка радикалним, ултранационалистичким партијама или „мета партијама“..., Појава политика и политичара који нуде „једноставна рјешења“, Занемаривање идеологије у партијским програмима а повлађивање краткорочним жељама бирачког тијела; Све то, што смо имали прилике прочитати у „бацгроунд папер“ као симптоме или као посљедице онога што доживљавамо као кризу демократије, све то је истина али да ли је то сва истина?

Стога се намећу многа питања која траже прави одговор;

Да ли је у основи свега заправо одмак од сустава вреднота и изворних вриједности западног демократског типа политичког и економског система?

Колико ми изабрани дужносници својим понашањем доприносимо таквој перцепцији?

Откуда перцепција да је политика постала стјечиште каријериста без квалитета или уточиште свакојаким хуља?

Присјетимо се само разних афера и ратова у десетљећу иза нас чији су актери били изабрани дужносници „развијених“ демократија, да о „транзицијским демократијама“, у којима је корупција скоро синоним за политику, да и не говорим.

Политичари опортунисти, макијавелисти, самозване месије, проповједници друштва благостања, похлепни елитисти који презиру сиромашне и неуспјеле, манекени демократије, продукти ПР агенција и експоненти интересних скупина и финансијских центара моћи све чешће бивају изабрани представници.

Истина, политика се увијек одвија између тврде реалности и етике без

могућности да једна надвлада. Идеално би било да коегзистирају. Идеализам и политички прагматизам се не морају искључивати.

С једне стране тако имамо идеализирајућу (утопијску) политику морала, етике, вреднота, еванђеља или „кемијски чисти принцип“ (В. Havel) која у сразу с грубом реалношћу политичког опортунизма редовито губи. Но не може се ни аморалном политиком, економским цинизмом и себичним интересима водити политика без регулатива, без задњег хоризонта који је морална лествица вреднота, који успоставља, кантовски казано, неку максиму, неки етос, неку облигацију која ће вриједити за све људе, за читаво човјечанство.

Гдје и зашто је изгубљена та етичка димензија демократије, гдје је излаз из кризе? „Релативизам свих моралних норми, криза ауторитета, редукција живота на трку за тренутним тварним добитком без обзира на њезине опће посљедице, дакле, точно оно што се предбацује западној демократији, нема своје прапочело у њој самој већ у чињеници да је сувремени човјек изгубио, ако тако можемо рећи, своју трансценденталну укотвљеност, а тиме и једини стварни извор своје одговорности и самопоштовања. Управо због тог губитка демократија губи значајни дио своје вјеродостојности.“ (Vaclav Havel, Stanford University, 1994)

Даме и господо, високи доме,

Себичност и хедонизам до те мјере су завладали еуропским друштвима да и властита дјеца постају оптерећење. Еуропа постаје старачки дом.

Удио еуропског становништва у свјетској популацији се у 20 стољећу смањило с 25% на 12 % а у овом стољећу би могао пасти испод 5%.

(Према једној крајње песимистичној пројекцији (Demeny, 2003), уз задржавање постојећих трендова, Еуропа би до краја овог стољећа могла пасти на свега 167 милиона становника. То се наравно неће десити, јер ако ми ништа не промијенимо нас ће овдје замијенити неки други и другачији Еуропљани.)

Све ово, међутим није разлог за песимизам а још мање за дефетизам већ позив на акцију, позив на промјене.

Гдје је рјешење? Одакле почети?

Од себе!

1) излазак из страха за себе, из себичности а опредјељење за живот...

2) изградња (јачање) социјалне државе и солидарности на националној и глобалној разини

3) нови свјетски поредак (култура солидарности) а не нови империјализам (економско-политички).

4) поштовање и заштита индивидуалних али и колективних права било да се ради о социјалним, религијским, етничким заједницама било о државама

5) јачање непосредне демократије уз помоћ сувремених комуникацијских технологија

6) Прагматизам? Да! Политички опортунизам? Не! Компромис да али без компромиса око начела.

7) схватити да је Еуропа морални императив а не само политички и економски уговор

Суштински одговор на кризу сувременог свијета о којој ми данас расправљамо као о кризи представничке демократије је приврженост темељним вреднотама на којима је демократија и грађена. Демократија је ипак најбољи до сада познати систем реализације људске одговорности за себе и за свијет.

Моје искуство у политици учи ме да дугорочно има смисла улагати једино у едукацију грађанина бирача да буде у стању препознати свој истински интерес а он није у подршци манекенима демократије, опсјенарима или самозваним месијама које таквима представе богати центри моћи кроз медијску манипулацију. Још мање је у продаји гласа неизравно или чак изравно партијама које су грађане претходно опљачкале да би их уз њихове гласове наставили пљачкати као што се често дешава у транзицијским демократијама. Као предувјет свега грађанин мора имати могућност квалитетног избора, треба лидере и заступнике с високим моралним и политичким интегритетом. (крај)